

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ സുന്ദരകാണ്ഡേ

॥ അഷ്ടചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| അഷ്ടചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ||

ഇന്ദ്രജിദ്ധനുമതോർയുദ്ധമിന്ദ്രജിദ്ദിവ്യാസ്രസ്തബന്ധനബദ്ധസ്യ
ഹനുമതോ രാവണസ്യ രാജസഭായാം ഗമനം

തതസ്തു രക്ഷോഽധിപതിർമഹാത്മാ
ഹനുമതാക്ഷേ നിഹതേ കുമാരേ |
മനഃ സമാധായ സ ദേവകൽപം
സമാദിദേശേന്ദ്രജിതം സരോഷഃ || 5.48.1 ||

ത്വമസ്രവിച്ഛസ്രഭൃതാം വരിഷഃ
സുരാസുരാണാമപി ശോകദാതാ |
സുരേഷു സേന്ദ്രേഷു ച ദൃഷ്ടകർമാ
പിതാമഹാരാധനസഞ്ചിതാസ്രഃ || 5.48.2 ||

ത്വദസ്രബലമാസാദ്യ
സസുരാഃ സമരുദ്ഗണാഃ |
ന ശേകുഃ സമരേ സ്ഥാതും
സുരേശ്വരസമാശ്രിതാഃ || 5.48.3 ||

ന കശ്ചിത് ത്രിഷു ലോകേഷു
സംയുഗേന ഗതശ്രമഃ |
ഭുജുവീർയാദിഗുപ്തശ്ച
തപസാ ചാദിരക്ഷിതഃ |
ദേശകാലപ്രധാനശ്ച
ത്വമേവ മതിസത്തമഃ || 5.48.4 ||

ന ത്വേസ്ത്യശക്യം സമരേഷു കർമണാം
 ന ത്വേസ്ത്യകാർയം മതിപൂർവമന്ത്രണേ |
 ന സോസ്തി കശ്ചിത് ത്രിഷു സംഗ്രഹേഷു വൈ
 ന വേദ യന്ത്യേസ്ത്വബലം ബലം ച തേ || 5.48.5 ||

മമാനുരൂപം തപസോ ബലം ച തേ
 പരാക്രമശ്ചാസ്ത്വബലം ച സംയുഗേ |
 ന ത്യാം സമാസാദ്യ രണാവമർഭേ
 മനഃ ശ്രമം ഗച്ഛതി നിശ്ചിതാർഥം || 5.48.6 ||

നിഹതാഃ കിങ്കരാഃ സർവേ
 ജംബുമാലീ ച രാക്ഷസഃ |
 അമാത്യപുത്രാ വീരാശ്ച
 പഞ്ച സേനാഗ്രഗാമിനഃ || 5.48.7 ||

ബലാനി സുസമൃദ്ധാനി
 സാശ്വനാഗരഥാനി ച |
 സഹോദരസ്തേ ദധിതഃ
 കുമാരോക്വശ്ച സുദിതഃ |
 ന തു തേഷ്ചേവ മേ സാരോ
 യസ്ത്വയുരിനിഷൂദന || 5.48.8 ||

ഇദം ച ദൃഷ്ട്വാ നിഹതം മഹദ് ബലം
 കപേഃ പ്രഭാവം ച പരാക്രമം ച |
 ത്വമാത്മനശ്ചാപി നിരീക്ഷ്യ സാരം
 കുരുഷ്യ വേഗം സ്വബലാനുരൂപം || 5.48.9 ||

ബലാവമർഭസ്ത്വയി സന്നികൃഷ്ടേ
 യഥാ ഗതേ ശാമ്യതി ശാന്തശത്ത്രൗ |

തഥാ സമീക്ഷ്യാത്മബലം പരം ച
സമാരഭസ്യാസ്രുഭ്യതാം വരിഷ്ട || 5.48.10 ||

ന വീര സേനാ ഗണശശ്യവന്തി
ന വജ്രമാദായ വിശാലസാരം |
ന മാരുതസ്യാസ്തി ഗതിപ്രമാണം
ന ചാഗ്നികൽപഃ കരണേന ഹന്തും || 5.48.11 ||

തദേവമർഥം പ്രസമീക്ഷ്യ സമ്യക്
സ്വകർമസാമ്യാദ്ധി സമാഹിതാത്മാ |
സ്മരംശ്ച ദിവ്യം ധനുഷോഽസ്യ വീര്യം
വ്രജാക്ഷതം കർമ സമാരഭസ്വ || 5.48.12 ||

ന ഖൽവിയം മതിശ്രേഷ്ഠ
യത്ത്യാം സമ്പ്രേഷയാമ്യഹം |
ഇയം ച രാജധർമാണാം
ക്ഷത്രസ്യ ച മതിർമതാ || 5.48.13 ||

നാനാശസ്ത്രേഷു സംഗ്രാമേ
വൈശാരദ്യമരിന്ദമ |
അവശ്യമേവ ബോദ്ധവ്യം
കാമ്യശ്ച വിജയോ രണേ || 5.48.14 ||

തതഃ പിതൃസ്തദ് വചനം നിശമ്യ
പ്രദക്ഷിണം ദക്ഷസുതപ്രഭാവഃ |
ചകാര ഭർതാരമതിത്യരേണ
രണായ വീരഃ പ്രതിപന്നബുദ്ധിഃ || 5.48.15 ||

തതസ്തൈഃ സ്വഗണൈരിഷ്ടൈ -
രിന്ദ്രജിത് പ്രതിപൂജിതഃ |

യുദ്ധോദ്ധതകൃതോത്സാഹഃ
സംഗ്രാമം സമ്പ്രപദ്യത ||5.48.16 ||

ശ്രീമാൻ പദ്മവിശാലാക്ഷോ
രാക്ഷസാധിപതേഃ സുതഃ |
നിർജഗാമ മഹാതേജാഃ
സമുദ്ര ഇവ പർവണി ||5.48.17 ||

സ പക്ഷിരാജോപമതുൽയവേഗൈ -
ർവ്യാഘ്രൈശ്ചതുർഭിഃ സ തു തീക്ഷ്ണദന്ദൈഃ |
രഥം സമായുക്തമസഹ്യവേഗഃ
സമാരുരോഹേന്ദ്രജിന്ദ്രകൽപഃ ||5.48.18 ||

സ രഥീ ധൻവിനാം ശ്രേഷ്ഠഃ
ശസ്ത്രജ്ഞോസ്ത്രവിദാം വരഃ |
രഥേനാഭിയയൗ ക്ഷിപ്രം
ഹനുമാൻ യത്ര സോദിവത് ||5.48.19 ||

സ തസ്യ രഥനിർഘോഷം
ജ്യാസ്വനം കാർമുകസ്യ ച |
നിശച്യ ഹരിവീര്യോസൗ
സമ്പ്രഹൃഷ്ടതരോദിവത് ||5.48.20 ||

ഇന്ദ്രജിച്ഛാപമാദായ
ശിതശൽയാംശ്ച സായകാൻ |
ഹനുമന്തമഭിപ്രേത്യ
ജഗാമ രണപണ്ഡിതഃ ||5.48.21 ||

തസ്മിംസ്തതഃ സംയതി ജാതഹർഷേ
രണായ നിർഗച്ഛതി ബാണപാണൗ |

ദിശശ്ച സർവാഃ കലുഷാ ബഭൂവു -
ര്മ്യഗാശ്ച രൗദ്രാ ബഹുധാ വിനേദുഃ || 5.48.22 ||

സമാഗതാസ്സത്ര തു നാഗയക്ഷാ
മഹർഷയശ്ചക്രചരാശ്ച സിദ്ധാഃ |
നഭഃ സമാവൃത്യ ച പക്ഷിസംഘാ
വിനേദുരുച്ചൈഃ പരമപ്രഹൃഷ്ടാഃ || 5.48.23 ||

ആയാന്തം സ രഥം ദൃഷ്ട്വാ
തുർണമിന്ദ്രധ്വജം കപിഃ |
നനാദ ച മഹാനാദം
വ്യവർധത ച വേഗവാൻ || 5.48.24 ||

ഇന്ദ്രജിത് സ രഥം ദിവ്യ -
മാശ്രിതശ്ചിത്രകാർമുകഃ |
ധനുർവിസ്താരയാമാസ
തഡിദൂർജ്ജിതനിഃസ്വനം || 5.48.25 ||

തതഃ സമേതാവതിതീക്ഷ്ണവേഗൗ
മഹാബലൗ തൗ രണനിർവിശങ്കൗ |
കപിശ്ച രക്ഷോധിപതേസ്തനൂജഃ
സുരാസുരേന്ദ്രാവിവ ബദ്ധവൈരൗ || 5.48.26 ||

സ തസ്യ വീരസ്യ മഹാരഥസ്യ
ധനുഷ്ഠതഃ സംയതി സമ്മതസ്യ |
ശരപ്രവേഗം വ്യഹനത് പ്രവൃദ്ധ -
ശ്ചചാര മാർഗേ പിതൂരപ്രമേയഃ || 5.48.27 ||

തതഃ ശരാനായതതീക്ഷ്ണശൽയാൻ
സുപത്രിണഃ കാഞ്ചനചിത്രപുംഖാൻ |

മുജോച വീരഃ പരവീരഹന്താ
സുസന്തതാൻ വജ്രസമാനവേഗാൻ ||5.48.28 ||

തതഃ സ തത്സ്യന്ദനനീഃസ്വനം ച
മൃദംഗഭേരീപടഹസ്വനം ച |
വികൃഷ്ടമാണസ്യ ച കാർമുകസ്യ
നിശദ്യ ഘോഷം പുനരുത്പപാത ||5.48.29 ||

ശരാണാമന്തരേഷ്യാശു
വ്യാവർത്ത മഹാകപിഃ |
ഹരിസ്തുസ്യാദിലക്ഷ്യസ്യ
മോക്ഷയൻ ലക്ഷ്യസംഗ്രഹം ||5.48.30 ||

ശരാണാമഗ്രതസ്തുസ്യ
പുനഃ സമഭിവർത്തത |
പ്രസാർയ ഹസ്തൗ ഹനുമാ -
നുത്പപാതാനിലാത്തജഃ ||5.48.31 ||

താവുഭൗ വേഗസമ്പന്നൗ
രണകർമവിശാരദൗ |
സർവഭൂതമനോഗ്രാഹി
ചക്രതുര്യുദ്ധമുത്തമം ||5.48.32 ||

ഹനുമതോ വേദ ന രാക്ഷസോന്മരം
ന മാരുതിസ്തുസ്യ മഹാത്തമോന്മരം |
പരസ്തരം നിർവിഷഹൗ ബഭൂവതുഃ
സമേത്യ തൗ ദേവസമാനവിക്രമൗ ||5.48.33 ||

തതസ്തു ലക്ഷ്യ സ വിഹൻയമാനേ
ശരേഷ്വമോഘേഷു ച സമ്പതന്തു |

ജഗാമ ചിന്താം മഹതിം മഹാത്മാ
സമാധിസംയോഗസമാഹിതാത്മാ ||5.48.34 ||

തതോ മതിം രാക്ഷസരാജസുനു -
ശ്ചകാര തന്മിൻ ഹരിവീരമുഖ്യേ |
അവധ്യതാം തസ്യ കപേഃ സമീക്ഷ്യ
കഥം നിഗച്ഛേദിതി നിഗ്രഹാർഥം ||5.48.35 ||

തതഃ പൈതാമഹം വീരഃ
സോഽസ്മദസ്മവിദാം വരഃ |
സന്ദധേ സുമഹാതേജാ -
സ്മം ഹരിപ്രവരം പ്രതി ||5.48.36 ||

അവധ്യോഽയമിതി ഇതാത്യാ
തമസ്മേണാസ്മതത്ത്വവിത് |
നിജഗ്രാഹ മഹാബാഹുഃ
മാരുതാത്മജമിന്ദ്രജിത് ||5.48.37 ||

തേന ബദ്ധസ്മതോഽസ്മേണ
രാക്ഷസേന സ വാനരഃ |
അഭവന്നിർവിചേഷ്യശ്ച
പപാത ച മഹീതലേ ||5.48.38 ||

തതോഽഥ ബുദ്ധ്യാ സ തദസ്മബന്ധം
പ്രഭോഃ പ്രഭാവാനി വിഗതാൽപവേഗഃ |
പിതാമഹാനുഗ്രഹമാത്മനശ്ച
വിചിന്തയാമാസ ഹരിപ്രവീരഃ ||5.48.39 ||

തതഃ സ്വായംഭുവൈർമന്ത്രൈ -
ർബ്രഹ്മാസ്മം ചാദിമന്ത്രിതം |

ഹനുമാംശ്രീന്തയാമാസ

വരദാനം പിതാമഹാത് || 5.48.40 ||

ന ഭ്യ്സ്യ ബന്ധസ്യ ച ശക്തിരസ്തി

വിഭോക്ഷണേ ലോകഗുരോഃ പ്രഭാവാത് |

ഇത്യേവമേവം വിഹിതോഽസ്തുബന്ധോ

മയാഽത്ഥയോനേരനുവർതിതവ്യഃ || 5.48.41 ||

സ വീര്യമസ്തുസ്യ കപിർവിചാർയ

പിതാമഹാനുഗ്രഹമാത്മനശ്ച |

വിഭോക്ഷശക്തിം പരിചിന്തയിത്യാ

പിതാമഹാജ്ഞാമനുവർതതേ സു || 5.48.42 ||

അസ്തുണാപി ഹി ബദ്ധസ്യ

ഭയം മമ ന ജായതേ |

പിതാമഹമഹേന്ദ്രാഭ്യാം

രക്ഷിതസ്യാനിലേന ച || 5.48.43 ||

ഗ്രഹണേ ചാപി രക്ഷോഭി -

ർമഹൻമേ ഗുണദർശനം |

രാക്ഷസേന്ദ്രേണ സംവാദ -

സ്തുസ്മാദ് ഗൃഹ്ണന്തു മാം പരേ || 5.48.44 ||

സ നിശ്ചിതാർഥഃ പരവീരഹന്താ

സമീക്ഷ്യകാരി വിനിവൃത്തചേഷ്ടഃ |

പരൈഃ പ്രസഹ്യാഭിഗതൈർനിഗൃഹ്യ

നനാദ തൈസ്തൈഃ പരിദർശ്യമാനഃ || 5.48.45 ||

തതസ്തേ രാക്ഷസാ ദൃഷ്ട്യാ

വിനിശ്ചേഷ്ടമരിന്ദമം |

ബബന്ധുഃ ശണവൽകൈശ്ച
ദ്രുമചീരൈശ്ച സംഹതൈഃ ||5.48.46 ||

സ രോചയാമാസ പരൈശ്ച ബന്ധം
പ്രസഹ്യ വീരൈരഭിഗർഹണം ച |
കൗതൂഹലാൻമാം യദി രാക്ഷസേന്ദ്രോ
ദ്രഷ്ടും വ്യവസ്യേദിതി നിശ്ചിതാർഥഃ ||5.48.47 ||

സ ബദ്ധസ്തേന വൽകേന
വിമുക്തോത്സ്രേണ വീര്യവാൻ |
അസ്രബന്ധഃ സ ചാന്യം ഹി
ന ബന്ധമനുവർത്തതേ ||5.48.48 ||

അഥേന്ദ്രജിത് തം ദ്രുമചീരബദ്ധം
വിചാർയ വീരഃ കപിസത്തമം തം |
വിമുക്തമത്സ്രേണ ജഗാമ ചിന്താ -
മന്യേന ബദ്ധോപ്യനുവർത്തത്യേന്ദ്രം ||5.48.49 ||

അഹോ മഹത് കർമ കൃതം നിരർഥം
ന രാക്ഷസൈർമന്ത്രഗതിർവിമുഷ്ടാ |
പുനശ്ച നാസ്രേ വിഹത്യേന്ദ്രമന്യത്
പ്രവർത്തതേ സംശയിതാഃ സു സർവേ ||5.48.50 ||

അസ്രേണ ഹനുമാൻ മൂക്തോ
നാത്മാനമവബുധ്യതേ |
കൃഷ്യമാണസ്തു രക്ഷോഭി -
സൈശ്ച ബന്ധൈർനിപീഡിതഃ ||5.48.51 ||

ഹന്യമാനസ്തതഃ ക്രൂരൈ
രാക്ഷസൈഃ കാലമുഷ്ടിഭിഃ |

സമീപം രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ
പ്രാകൃഷ്യത സ വാനരഃ || 5.48.52 ||

അഥേന്ദ്രജിത് തം പ്രസമീക്ഷ്യ മുക്ത -
മന്ദ്രേണ ബദ്ധം ദ്രുമചീരസുത്രൈഃ |
വ്യദർശയത് തത്ര മഹാബലം തം
ഹരിപ്രവീരം സഗണായ രാജേണ || 5.48.53 ||

തം മത്തമിവ മാതംഗം
ബദ്ധം കപിവരോത്തമം |
രാക്ഷസാ രാക്ഷസേന്ദ്രായ
രാവണായ ന്യവേദയൻ || 5.48.54 ||

കോയം കസ്യ കുതോ വാപി
കിം കാർയം കോദ്ദൃപാശ്രയഃ |
ഇതി രാക്ഷസവീരാണാം
ദ്യഷ്ട്യാ സഞ്ജഇന്തിരേ കമാഃ || 5.48.55 ||

ഹന്യതാം ദഹ്യതാം വാപി
ദക്ഷ്യതാമിതി ചാപരേ |
രാക്ഷസാസ്ത്ര സക്രൂദ്ധാഃ
പരസ്പരമമാബ്രുവൻ || 5.48.56 ||

അതീത്യ മാർഗം സഹസാ മഹാത്മാ
സ തത്ര രക്ഷോധിപപാദമൂലേ |
ദദർശ രാജ്ഞഃ പരിചാരവൃദ്ധാൻ
ഗൃഹം മഹാരത്നവിഭൂഷിതം ച || 5.48.57 ||

സ ദദർശ മഹാതേജാ
രാവണഃ കപിസത്തമം |

രക്ഷോഭിർവികൃതാകാരൈഃ
കൃഷ്യമാണമിതസ്തതഃ || 5.48.58 ||

രാക്ഷസാധിപതിം ചാപി
ദദർശ കപിസത്തമഃ |
തേജോബലസമായുക്തം
തപന്തമിവ ഭാസ്കരം || 5.48.59 ||

സ രോഷസംവർതിതതാമ്രദൃഷ്ടി -
ർദശാനനസ്തം കപിമൻവവേക്ഷ്യ |
അഥോപവിഷ്യാൻ കുലശീലവൃദ്ധാൻ
സമാദിശത് തം പ്രതി മുഖ്യമന്ത്രീൻ || 5.48.60 ||

യഥാക്രമം തൈഃ സ കപിശ്ച പൃഷ്ടഃ
കാർയാർഥമർഥസ്യ ച മുലമാദൗ |
നിവേദയാമാസ ഹരീശ്വരസ്യ
ദൂതഃ സകാശാദഹമാഗതോന്വി || 5.48.61 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
സുന്ദരകാണ്ഡേ അഷ്ടചത്വാരീംശഃ സർഗഃ ||